

Om filmsatsninga i

DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN I SANDEFJORD

av Jørund Holst-Hansen

Film er ungdommens språk!

Om film lenge ikke hadde noen naturlig plass i skolens undervisning, er det ingen tvil om at filmen nå gjennom mange tiår har hatt og har en selvsagt plass i ungdomskulturen. Derfor var det aldri noen tvil da vi i Sandefjord for 13 år siden skulle fylle Den kulturelle skolesekken (DKS) med ulike kunst- og kulturuttrykk: Film måtte selvfølgelig være en del av pakken! Våren 1997 startet en rekke idégrupper arbeidet med å forberede hvert sitt tema, og en av gruppene hadde i oppdrag å legge fram hvordan vi kunne jobbe med film og media i 10.klasse. Sandefjord har fire ungdomsskoler med totalt ca 500 elever pr. årsklasse. Hvordan skulle vi sette sammen et opplegg som kunne være inspirerende og spennende for både lærere og elever, som ga skolene et godt utgangspunkt for videre arbeid med temaet – og som kunne ivareta selve grunntanken i DKS: elevenes møte med profesjonell kunst og kultur?

Tenk stort!

Det ble i utgangspunktet ikke lagt noen begrensninger på fantasien, og en forutsetning var at opplegget skulle være obligatorisk for skolene. Dermed kunne vi boltre oss i gode idéer og så koke det ned til noe som var mulig å gjennomføre, vel vitende om at vi slapp å gå endeløse runder med skolene for å høre «om det passet». Vårt konsept var et helårlig opplegg med film som sentralt verktøy og virkemiddel, og der vi fra DKS sin side leverer et grunnlag som skolene kan jobbe videre på.

Vi valgte å bruke litt tid på å sondere terrenget, planlegge, kurse lærerne og utvikle kontakter og nettverk før vi startet opp for fullt, men skoleåret 1999–2000 var vi i gang.

“ Derfor har alle ungdomsskolene satt av tid til et prosjekt der elevene planlegger, skriver manus, spiller inn og redigerer sine egne filmer

Lærerkurs

Vi som ble med i filmgruppa var selv lærere, og visste at mange kolleger hadde både stor respekt for teknikken og ikke fullt så stor tillit til egne ferdigheter når det kom til arbeid med film. Dette var vel å merke før «alle» gikk rundt med digitale videokameraer og med enkle redigeringsprogram på laptop'en. Dessuten visste vi at mange lærere fortsatt mente at film i beste fall var underholdning, og ikke noe man ville trekke inn i seriøs undervisning i ulike fag. Dermed måtte lærerne kurseres og oppdras: De seks første årene, fra våren 1999, la vi opp til å arrangere to årlige dagskurs for å forberede lærerne på å arbeide med prosjektet: Det ene kurset handlet om film som pedagogisk verktøy, filmforståelse og filmspråk, og etter hvert også arbeid med manus. Det andre tok for seg den mer tekniske siden av saken; enkel kamerabruk, lys og lyd. Vi holdt også årlige kveldskurs med grunnleggende animasjons- og tegnefilmteknikk (2000–2004). Behovet for kurs er neppe blitt mindre, men skolene har etter hvert hevdet at de mangler ressurser til å sende store lærergrupper på kurs. Dessuten har nok våre kulturelle prosjekter blitt nedprioritert etter hvert som nasjonale prøver, Pisa-undersøkelser osv har fått økt fokus i skolen.

Filmfestival

Som nevnt handler DKS om at elever får oppleve møter med kunsten og kunstneren. Høsten 1999 arrangerte vi to festivaldager i vårt kommunale kulturhus, og her fikk elevene mange inntrykk: Vi kjøpte film i alle våre tre saler, og foajéen ble fylt med stands der elevene kunne snakke med filmfolk, se på utstyret de bruker og prøve seg på egenhånd. Det handlet om animasjon, dukke- og tegnefilm, kamera, lys, lyd, sminke, fortellerteknikk, regi- og manusarbeid. I tillegg til dette inviterte vi til en filmdag på kino, der elevene fikk se en spillefilm og møte skuespillere, regissører og produsenter. Dette fortsatte vi med i tre år på rad til og med høsten 2001.

Videre arbeid på skolene – og ny festivaldag

En sentral tanke for filmgruppa har hele tida vært at elevene selv skal få prøve seg som filmskapere. Derfor har alle ungdomsskolene satt av tid til et prosjekt der elevene planlegger, skriver manus, spiller inn og redigerer sine egne filmer. Skolene har hatt litt ulik praksis når det gjelder hvor mye tid som blir brukt og i hvilke former dette skal foregå, men avslutningen har vært felles: Siden 2000 har vi på seinvinteren samlet alle 10. klassingene i den store kinosalen, og vist 30–40 kortfilmer. Det er nesten vemodig nå i 2010 å tenke på hvordan vi begynte for et drøyt tiår siden, med alle filmsnuttene i ulike formater, på VHS, DV-kassetter og DVD'er. Og med tilhørende

avspillingsutstyr som ble koblet til og fra i en improvisert base midt på 14. rad. At vår kjære kollega Inger Lise greide å holde hodet kaldt midt blant 500 elleville 15-åringer er for fantastisk til å forstå i dag når alle filmene ligger trygt på en datamaskin på maskinrommet og kjøres i sammenhengende programbolker...

Festival eller timeplan?

Tanken med å bruke festivalformen var at det hele skulle boble, elevene skulle innenfor en noe løsere ramme få anledning til å forske og finne ut mer om det de selv var interessert i – og når det gjelder filmproduksjon er det virkelig mange innfallsvinkler. For en del lærere ble dette imidlertid alt for løst og uforpliktende; noen elever forsvant i det kreative kaoset vårt. Det ble stilt spørsmål ved om læringsutbyttet var godt nok, og vi valgte etter noen år å stramme det hele inn. Fortsatt var det møtet med filmskaperne og elevenes eget filmarbeid som skulle ha fokus. Etter et par års forsøk med forhåndspåmelding og kurs for spesielt interesserte elever flyttet vi i 2005 filmverkstedet vårt ut på skolene og la det inn i klassenes timeplan: I samarbeid med Vestfold fylkeskommune har vi kunnet sende filmkunstnere ut i skolene: Sandnes Mediaproduksjoner har vært en fast samarbeidspartner her, med vår eminente lokale animator Hans Jørgen Sandnes som sammen med Trond Jacobsen fra *Bivrost TV og film* gir elevene en hektisk, men effektiv og målretta dag – én dags arbeid med hver 10.klasse: Se og diskutere filmvirkemidler (elevene kan jo mye av dette fra før, men lærer seg å sette ord på det) – og få prøve seg i praksis på enkel animasjonsteknikk. Dette har blitt en fast programpost for alle skolene og arrangeres høsten 2010 for 6.gang. I 2006 hadde vi faktisk to slike turnéer: Hver klasse fikk også en dag med Verena Scholz og videokunstprogrammet *Video, vides, videmus* – en helt annen tilnærming til mediet, der komposisjon, bilde og uttrykk var viktigere enn personer, handling og dramaturgi.

Internasjonale forbindelser

En spesielt morsom bivirkning av filmprosjektet vårt var at vi fikk anledning til å løfte blikket ut over Norges grenser og utveksle erfaringer og samarbeide med lærere og elever i andre land. Først var det Skottland: *Partners in Excellence* var et prosjekt for flere fylker i det sørvestlige Skottland, der ungdom fra et stort geografisk område møttes til «film making weekends» for å lære om film – og lage film. Det hele kulminerte i et storslått Academy Award-aktig treff i den lille byen Kilmarnock, under ledelse av den alltid like energiske og kreative språk- og medie-læreren Mark Pentleton. Gjennom tre sesonger (2004–2006) fikk elevgrupper fra Sandefjord besøke PIE's festival, der de også fikk vise sine egne filmer. Dette var en premie for innsatsen i vårt norske filmprosjekt, og særdeles populært, naturligvis.

“ Resultatet ble diskutert og analysert ut fra hva det sa om kulturelle likheter og forskjeller mellom de fire ungdomsgruppene

Så ble vi involvert i et Comenius-prosjekt sammen med skoler fra Tyskland, Mallorca og Litauen. Prosjektet fikk det stolte navn *ICUtm – I see you through multimedia*. Over en treårs periode fra 2004 til 2007 ble det gjort et omfattende arbeid med kulturstudier og -presentasjoner, planlegging og gjennomføring av filmaktiviteter, elev- og lærerbesøk. Også her var det elevene som filmskaperne som var i fokus: Et profesjonelt skrevet manus, levert av Siv Rajendram med manuserfaring fra film og TV, ble filmet i alle de fire landene – en historie som ble sett med ulike kulturelle briller, og der elevene hadde laget sine egne avslutninger på historien. Resultatet ble diskutert og analysert ut fra hva det sa om kulturelle likheter og forskjeller mellom de fire ungdomsgruppene. Også dette et engasjerende, spennende og lærerikt prosjekt – både for lærere og elever.

Tilbakemelding fra skolene

Gjennom de årene vi har holdt på har det slett ikke manglet hyggelige tilbakemeldinger. Elever har latt seg engasjere og gått inn for oppgaven med liv og lyst. Enkeltlærere har fulgt opp og brukt film som verktøy og tema ut over dette ene prosjektet. Språklærere har koblet film og litteratur osv. Nå vet vi jo at det gjerne er de mest entusiastiske som er positive. Vi har jo forstått at noen skoler også har hatt interne diskusjoner om hvorvidt de skal bruke en hel uke (som lett kan bli to) til et enkeltprosjekt. Ikke alle lærere (og ikke alle fag) ser verdien av å jobbe på denne måten, og om man er positiv i utgangspunktet kan det lett bli for mye av det gode for noen.

Vi må også innrømme at vi ikke har helt oversikten over i hvor stor grad vi har greid å forandre verden: Vår satsing har jo vært på 10. trinn, som straks etter filmprosjektet blir oppslukt av det store eksamensdyret. Deretter forsvinner de ut av vårt system og inn i videregående skoler, og det er vanskelig for både oss og lærerne våre å vite hvordan jobbing med film blir fulgt opp der.

Hva nå?

Vi har sett at mange lignende prosjekter er gjennomført rundt omkring i landet, med litt ulik vinkling og litt ulike lokale forutsetninger. Det som vel imidlertid går igjen, er at det skal ildsjeler til for å holde slikt arbeid i gang over tid. Skolene har mye forskjellig å holde på med, og alle former for prosjektarbeid tar tid. Da medlemmene av Filmgruppa etter hvert og av ulike grunner måtte trekke seg, så vi klart hvor viktig det hadde vært å ha folk dedikert til dette ene prosjektet for å kunne holde oppe et helt spesielt trøkk og initiativ.

Utstyret er blitt enklere og mer tilgjengelig, men forståelsen for hvilket unikt verktøy film og media er i skolens arbeid kan

---

fortsatt variere i en tid der det fokuseres sterkt på kunnskapsmålinger og nasjonale (og internasjonale) prøver og resultater. Filmprosjektet vårt lever videre, men formen på det bør være i stadig utvikling, slik at skolen opplever det som nyttig og meningsfullt.

Når dette skrives våren 2010, har vi nettopp avsluttet et prosjekt der hele 6.trinn på en av skolene våre har jobbet med animasjonsfilm over en periode. Dette har vært både spennende og vellykket, og kanskje er det her vi bør satse for å gi det praktiske arbeidet med film en bredere plass i skolen? For 10.trinn sysler vi med planer om et samarbeid med en relativt nyetablert lokal bransjeorganisasjon for neste skoleår, der skriving av manus kan bli en hovedsak, og som burde ivareta skolenes ønske om nytteverdi og fokus på fag. Mulighetene er uendelige, og film er fortsatt et både motiverende, spennende og nyttig verktøy å jobbe med.